

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 35 Våren 2009

Bild från Kloster Alvesta. Foto Harald Petersson

OBS! Vi har en ny adress till hemsidan
www.naturskyddsföreningen.se/alvesta

Västermaden – ”Svansjön”

Text: Lennart Swahn Foto: Bruno Bjärnberg

”Svansjön” i maj 2008

Det var 1997 som den första delen av maden grävdes, denna del är ungefär 175x175 m stor, 1,7 m djup och kostnaden uppgick till runt 48.000 kr. 1999 var den andra etappen klar denna del är cirka 140x75 m stor, med ett djup på 0.75 m och kostnaden blev 63.000 kr.

I augusti 2008 tog jag kontakt med markägaren, Anders och Johan Koskull om en upprensning och eventuell utvidgning av våtmarken och de var mycket positiva. Kostnadsförslag har kommit ifrån Schakt&Transport i Växjö på 90.000 kr. Arbetet skall utföras med en speciell grävmaskin med 18 m lång arm. Den 20 oktober 2008 kom beslut från Länsstyrelsen att de inte hade något att invända mot att våtmarken restaurerades. Vid besök på Alvesta kommun blev det också grönt ljus, området är utlagd som våtmark i kommunens översiktsplan. Nu väntar jag bara på ett positivt svar angående ansökan om bidrag, så arbetet kan utföras innan häckningssäsongen inleds 2009. Svansjön har haft flera så kallade inofficiella besök under året, bland annat kom två representanter från Alvesta kommun i maj månad, Helen Bjurling från Länsstyrelsen kom i augusti, två representanter från Länsstyrelsen i september. Vid två olika tillfällen har det kommit studiebesök från gymnasieklasser under ledning av Per Darell, besöken blev mycket uppskattade av eleverna.

Maden är en omtyckt rastlok al, speciellt under vår-höst för många fåglar till exempel Trana, Sångsvan, Smådopping, Stenfalk, Var fågel, Dvärgbeckasin, med flera. Under häckningstid har Brun kärrhök, Glada, Trana, Buskskvätta, Skogssnäppa, Gluttsnäppa, Hornuggla, Enkelbeckasin, Törnskata, Grågås, Knipa, Lärkfalk observerats. Den 6 september 2008 jagade och drack cirka 175 ladusvalor här. Våtmarken är också viktig för grodor, ödlor och insekter.

Nykläckt Enkelbeckasin

Våtmarken fungerar även som en buffert vilket har stor betydelse vid både långvarig torka eller extrem nederbörd, vilket visade sig bland annat i mitten av juli 2004 då det kom cirka 130 mm regn på tre dagar och många blev då våta om fötterna i Alvesta tätort.

Under jul och nyårshelgen har jag varit i kontakt med ett företag som tagit fram ett helt nytt koncept vad gäller provtagning av vattenkvalitet och föroreningar. När detta blir klart (?) kommer vidare kontakt att tas med Länsstyrelsen i Kronobergs län för en presentation. Detta eftersom vårt län är så rikt på olika sjöar och vattendrag, storlek, avrinning, jord- och skog och så vidare.

”*I have a dream*” för att citera en känd person. Mittemellan Svansjön i norr och Hagaparken i söder ligger en tallmosse i storlek 400x400 m, alltså som de båda ovanstående var för sig också är. Denna tallmosse är unik, då den ej har påverkats av vare sig maskiner, gallring eller avverkning de senaste 80-100 åren. Och bäst av allt, stått pall för de senaste årens svåra stormar. Den innehåller givetvis döda träd som står och ligger i olika stadier till förmån för insektsätande fåglar, blåbär, odon, hjortron, pors och så vidare. Tänk om det går att koppla ihop dessa tre helt olika naturtyper till ett skyddsområde med längre eller kortare strövstigar och det bästa av allt så tätortsnära Alvesta. Är det inte lika viktigt med levande natur, som med Industriparker och 2.1 motorvägar?!

Vårens program

Årsmöte och födelsedagskalas

Söndagen den 22 mars kl 16.00

Naturskyddsföreningen fyller 100 år och Alvesta kretsen fyller 41 år! Detta firar vi med tårtkalas och vi gör en tillbaka blick på hur det var förr. Börje Svensson visar bilder från Naturskyddsföreningens 100 åriga historia. Per Darell och Peter Skoog berättar om Alvesta kretsens historia. Det blir även musikunderhållning.

Kom och fira med oss, vi bjuder på tårta och kaffe/te/saft

Plats: Jazzclubens lokaler Allbotorget No 6 Alvesta

Ansvarig: Maria Håkansson 0472-70394

Ekologisk trädgårdsdag

Lördagen den 4 april kl 10 – 13

Under dagen kommer det vara försäljning och föredrag, det kommer även att finnas kaffeserverig.

Plats: Blädingegården

Arrangörer: Hållbara Blädinge / Karin Sahlström 0472-10637

Kloster

Söndagen den 3 maj

För den morgonpigga börjar dagen med **fågelskådning kl 8.00** Vi fikar vid 9.30, medtag egen fikakorg. Vid **kl 10.00 blir det rundvandring** i Klosters härliga miljö med Harald Petterson som guide. Läs mer och Klosters fåglar och historia längre bak i tidningen.

Samling: Vi samlas vid Kloster

Ansvarig: Per Darell 0472-12919

Fagning i Bruntes hage

Onsdag 1 april kl 17.00

Ansvarig: Elisabeth Ebbesson 0472-13411

Jubileumsslåtter i Bruntes hage

Lördag 15 augusti kl 9.00

Ansvarig: Elisabeth Ebbesson 0472-13411

Skördefest

Söndagen den 13 september

Tillsammans med Växjö kretsen anordnar vi en Skördefest på Osaby säteri. Mer information kommer.

Plats: Osaby säteri

Ansvarig: Karin Sahlström 0472-10637

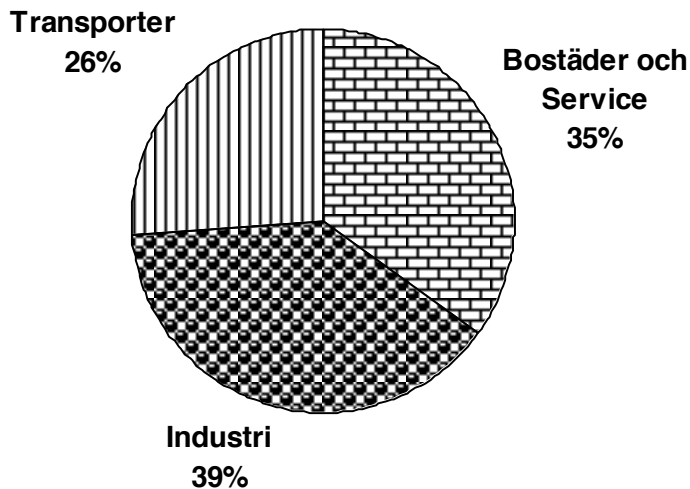
Som vanligt kommer vårens program också finnas på vår hemsida.

Om man känner för att gå på fler födelsedagskalas i år så firar Växjö kretsen Naturskyddsföreningens 100 års jubileum med en fest på stan den 16 maj. Mer information om detta och Växjökretnens vårprogram kommer att finnas på www.naturskyddsforeningen.se/vaxjo

Energieffektivisering – Enbart positiv

Text: Lena Lillieblad

Energianvändningen i Sverige var 2007 drygt 400 000 000 000 kWh eller 400 TWh. Fördelningen mellan olika sektorer ser ut så här:

En minskad energianvändning ger minskad påverkan på klimatet och i miljön i övrigt. Dessutom ger det betydande besparingar. Man kan kanske ha roligare för pengarna?

Naturskyddsföreningen har presenterat en rapport med titeln ”Halva energin – hela välfärden”. Enligt rapporten skulle energianvändningen kunna minska med 190 TWh till 2030 med bibehållen välfärd. Det mesta skulle kunna sparas genom effektivare energianvändning. I underlaget finns ett antal åtgärder och uppskattad effekt på energianvändningen inom de tre olika sektorerna.

Inom bostads- och servicesektorn är den största besparingen möjlig (20 %) följt av transport (15 %) och industri (13 %). Naturskyddsföreningen har tagit fram tio konkreta åtgärder för att påverka utvecklingen mot en betydande minskning i energianvändningen.

Ett exempel på effektivare energianvändning är ombyggnaden av hus från miljonprogrammet till passivhus i Alingsås. Energianvändningen förväntas där minska från dagens 216 kWh/m² och år till < 90 kWh/m² och år.

Linköpings Universitet studerade energiförbrukningen på olika industrier med fokus på den förbrukning, som inte är direkt kopplad till produktion. Det är exempelvis ventilation och belysning. En betydande del – upp till 40 % - var tomgångsförbrukning, d.v.s. under tider då det inte var någon produktion.

Effektiva åtgärder för att påverka våra transporter är avgiftsbelagda parkeringar vid arbetsplatserna och konkurrenskraftig kollektivtrafik.

Om Du vill läsa mer:

- ∞ www.energimyndigheten.se
Energiläget 2008

- ∞ <http://www.naturskyddsforeningen.se/natur-och-miljo/trafik-och-energi/>
Rapport: Energieffektivisering på riktigt

Regional klimat- och energistrategi

Text: Bruno Bjärnberg

Under våren 2009 kommer Länsstyrelsen att remissbehandla en ny klimat- och energistrategi för länet. Länsstyrelsen har tagit fram den i samverkan med Regionförbundet Södra Småland. Den är en utvidgning av den åtgärdsstrategi för effektivare energianvändning och transporter som togs fram till år 2005. Det nya strategiarbetet har skett inom ett regeringsuppdrag till alla länsstyrelser att ta fram sådana strategier. Strategin omfattar nu även andra klimatgaser än fossil koldioxid och nu ingår även vindkraften, som före 2006 bedömdes vara tämligen ointressant i inlandet. Nya vindkarteringar har visat att med tillräckligt höga verk så finns det vind även om det är lugnt nere vid trädtopparna. Det är ju väldigt skjuts i vindkraftsplanerna i länet just nu, men inte utan konflikter.

Strategin har följande huvudpunkter: Minska trafikens utsläpp, Fortsätt att energieffektivisera, Satsa på förnybara energikällor, samt Utveckla näringslivet inom klimat/energisektorn. Dessutom ingår i strategin åtgärder för Planering och styrdokument samt Information. I strategin bedöms ett antal åtgärdsområden och konkreta förslag lyfts fram. Förslaget kommer att finnas på www.lansstyrelsen.se/kronoberg, sök under Miljömål/Åtgärdsarbete. Där finns också Energibalans för 2005 som Energikontor Sydost ha tagit fram som ett underlag.

Det är bra om du tycker till om vad vi Kronobergare behöver göra för att hjälpa till att nå klimatmålen, och om det är något särskilt som Naturskyddsföreningen i Alvesta bör lyfta fram.

Recept

Text: Karin Sahlström

Morotsoppa á la Nancy

Ca 6 personer

Ca 1,5 kg ekologiska morötter kokas i vatten som gott och väl täcker morötterna

Ca 0,5 kg morötter (grovriven)

1 stor eko. purjolök

3 cm ingefära (grovriven)

fräses med eko- rapsolja därefter tillsätts saften av en eko-apelsin

Stavmixa de kokta morötterna med kokvattnet. Tillsätt det frästa.

Tillsätt några skedar ekologisk buljong och några dl vatten. Smaksätt med salt och peppar.

Koka upp och tillsätt ca 1 dl vispgrädde eller creme fraiche och persilja eller gräslök.

Får ni tag i närproducerade ekologiska morötter är detta verkligen en super-klimatsmart maträtt – och god! Tack Nancy Nielsen för receptet!

Ät upp!

Text: Karin Sahlström

Vår mat påverkar miljön! Den svenska livsmedelskedjan är orsaken till 20-25 % av våra totala koldioxidutsläpp. Det finns en hel del vi kan göra för att minska det – ett sätt är att minska svinnet. Vi slänger 27 % av maten vi köper. Det lär bli 100 kg, fullt ätlig mat, per år och person. Kostnaden för detta per år lär bli bortåt 3 000 kr!

Från åkern till slaskhinken har denna mat orsakat koldioxidutsläpp som motsvarar utsläppen av 700 000 medelstora bilar som vi svenskar kör – per år!

Vad kan vi då göra för att minska svinnet?

- Undvik köpa storpack
- Förvara maten rätt
- Ät upp det du har på tallriken
- Låt innehållet i kylskåpet få bestämma matsedeln emellanåt
- Och kom-i-håg att bäst-före-datum är satt med marginal – lita på dina sinnen!

Därtill var det längesedan hus byggdes med skafferi eller motsvarande lagringsutrymme för livsmedel.

Gå in på www.konsumentforeningenstockholm.se där finns mer information och beställ en förvarings-nyckel till kylskåpsdörren!

STYRELSEN

Sekreterare

Maria Håkansson

Växjövägen 31
34261 Moheda   0472-70394   maria-hakansson@hotmail.com

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51
34234 Alvesta   0472-13411   bettanebbesson@hotmail.com

Bruno Bjärnberg

Droskvägen 16
34234 Alvesta   0472-10683   bruno.bjarnberg@telia.com

Per Darell

Rökesvens väg 14
34235 Alvesta   0472-12919   per.darell@kommun.alvesta.se

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg
34234 Alvesta   0472-10637   karin.sahlstrom@swipnet.se

Lena Lillieblad

Skeppshult 2
34262 Moheda   0472-74125   lena.lilieblad@telia.com

Ellen Flygare

Anna Trolles väg 9B 1
35239 Växjö   0738-230038   ellenflygare@hotmail.com

Suppleant

Lena Johansson

Lekarydsvägen 21
34234 Alvesta   0472-10419   lena.ergo@minmail.net

Hans Gulliksson

Gåvetorp
34292 Alvesta   0472-40177   hans.gulliksson@energikontorsydost.se

Mats Runeson

Opparyd Råsgård
34253 Lönashult   0470-751066   mats@pratensis.se

Ann-Kristin Lundh

Almelund Benestad
34292 Alvesta.   0472-13136   kia.strix@telia.com

Ditt smultronställe

Vi kommer för varje nummer skriva om nya spännande utflyktsmål i kommunen. Vilken är din favoritplats? Skriv gärna en text om ditt bästa smultronställe i kommunen och skicka in till oss. Först ut är Kloster i Alvesta och tips på aktiviteter vid Åsnen.

Kloster – en oas för utflykter

Text: Ellen Flygare och Per Darell

Stjärtmes, härmsångare, kattuggla, knipa, stenknäck, steglits, rördrom, brun kärnhök, försärla, kungsfiskare, spurvuggla, sidensvans, mindre flugsnappare, spillkråka, större och mindre hackspett, rosenfink, näktergal, blåhake, trädkrypare, fiskgjuse, grå flugsnappare och havsörn.

Detta är ett axplock av de fåglar vår guide Bror Johansson sett under senare år. Fåglarna ovan skulle kunna vara en lista från ett naturreservat, men alla dessa och några fler (de vanliga!) kan du faktiskt skåda på nära håll, på området ”Kloster” söder om Alvesta. Till fots eller per cykel, genom grönskande hassel och ek, tar du dig enkelt till detta område som ligger invid sjön Salen. Från Alvesta centrum kan man ta vägen förbi reningsverket – vid bron över Lekarydsån där man med lite tur kan se försärla och kungsfiskare. Sedan följer en stig som passerar hasseldungar och knotiga träd. Man slås direkt av det rika fågellivet när man kommer hit. Träden och hasselbuketterna utgör skrymslen och boplatser för flera av fåglarna, men utnyttjas även av många andra organismer, som t ex mossor, lavar, svampar och insekter. En gång i tiden gick här kanske kor som betade, vilket skapat förutsättningar för ek och hassel att gro.

Naturskyddsföreningen i Alvesta vill verka för att området uppmärksammas och omhändertas; i vissa partier skulle några ekar kunna röjas fram och kor skulle kanske åter igen kunna beta i vissa delar av området. Längs stigen skulle man kunna informera om livet i döda träd, om hassel och om några av fågelarterna. Där byggnaderna av den forna röstskolan Kloster tar vid skulle man kunna avsätta ett fikabord för trötta vandrare. Dessutom skulle det vara intressant för många att läsa om Klosters historia, vilket man skulle kunna göra på informationsskyltar vid de kvarvarande byggnaderna. Några byggnader bör rustas upp och röjas fram.

Många Alvestabor uppskattar redan idag den oas som Kloster utgör; men riktad information i centrum och genom turistbyrån skulle fler kunna lockas hit, även långväga besökare. Här finns verkligen möjlighet till många olika aktiviteter;

vintertid kan man ju t ex grilla nere vid sjön eller varför inte sadla på sig skridskorna eller göra upp ett hål i isen och prova fiskelyckan?

Klosters kultur- och naturvärden är stora. Med en varsam restaurering av några av röstskolans byggnader och utveckling av de redan stora naturvärdena kan Kloster bli ett populärt utflyktsmål i Alvesta. Åsen, som Kloster ligger på, är tillsammans med strandzonen och småöarna utanför en pärla!

Skrivet efter besök på Kloster den 1 februari 2009

Kloster – ett paradiset för sångfåglar

Text och foto: Harald Petersson

Klosterområdet strax söder om Hjortsbergaåns mynning ut i sjön Salen har under snart ett århundrade varit ett Eldorado för olika typer av sångfåglar. De första femtio åren för mänskliga sångfåglar under ledning av Karl Nygren och de senaste femtio åren för naturens egna flygande sångfåglar.

Alvestasonen Karl Nygren startade här 1914 en i Sverige unik institution där han under avslappnade och suggestiva former i en naturskön miljö gav undervisning i tal- och sångkonst. Karl var utbildad musikedirektör och bedrev egen sångundervisning i Stockholm när han under en studieresa i Italien fick idén att skapa ett eget "claustrum" vid sjön Salen. Karl ritade själv den byggnad som under 20 års tid sedan ständigt kom att byggas till och förändras i takt med att elevantalet ökade. Successivt utökades verksamheten för att som mest omfatta totalt 43 rum i 20 olika byggnader utspridda på 9 tunnland mark. I mitten av 30-talet drabbades verksamheten mycket hårt av sjösänkningarna som i omgångar genomfördes i Salen. Det tidigare så natursköna området med tillgång till en härlig badstrand förvandlades nu till en gytjig och sumpliknande strandlinje. Nu kunde man också uppleva hur orensat avfall från KLS gled förbi söderut och under varma sommardagar förde med sig en kväljande odör. Detta fick elevantalet att på bara några år sjunka drastiskt. Karl Nygren fann sig 1937 tvungen att lägga ner den verksamhet som successivt hade tagits över av hans tre brorsöner Åke, Bertil och Olle Nygren. Efter att ha flyttat verksamheten till Viggbyholm utanför Stockholm under tre år så återkom man 1941 till Alvesta. Efter att ha fått hjälp med medel från Alvesta kommun för att röja upp marken och gräva nya brunnar blev detta början på en lysande period på Kloster. 1952 blev det dock ett abrupt slut på den mycket välrenommerade verksamheten genom att en ung man den 1 april satte eld på Klosters huvudbyggnad som på kort tid brann ner till grunden. Vid den sista avslutningen på Kloster i Benestad den 27 juli 1951 var inte mindre än 8 olika nationer representerade. Detta visar att verksamheten på Kloster hade nått internationell status och var en för sin tid

helt unik institution. Efter branden bedrevs verksamheten under många år i bl.a. skånska Magnarp och vid folkhögskolan i Vadstena för att till slut helt somna in så sent som 1998.

Trots att över 50 år gått sedan den ödesdiga Klosterbranden finns fortfarande ett flertal byggnader och detaljer kvar som minner om den verksamhet som en gång var. Naturen har dock på många sätt återtagit det en gång välskötta och prunkande området. Istället för Karl Nygrens sångfåglar som kom till Kloster för att under hans ledning förbättra sin röst så har området nu blivit ett Eldorado för sångfåglar som redan är fullfjädrade artister. Huruvida området ska kunna förbli ett fågelparadis eller inte är en fråga som man kan fundera på. AllboHus, som numera äger marken. Och Alvesta kommun utreder just nu möjligheterna att exploatera området för bostadsbyggnation. Möjligen kan den rådanden konjunktursvackan bli fåglarnas räddning.

Två sommartips vid Åsnen

Text: Mats Runeson Fotona kommer ifrån Huseby bruks hemsida

Fjordrundan

Fjordrundan är en cykelled som ett gäng entusiaster i Grimslöv har anordnat runt Skatelövsfjorden. Cykelleden är 30 km lång och försedd med rastplatser och flera välskyttade sevärdheter. Man kan med fördel starta i Huseby och därefter följa skyltarna. I Husebys Turistbyrå eller affärerna i Torne och Grimslöv finns cykelkarta med tips på stopp eller alternativa vägar.

Du kan bl a besöka Huseby bruk och naturrum, Blodberget, Tors källa, Sjöby fågeltorn, hembygdsgården Rosenlund, Tärnings ö, Enebackarna vid Skatelövs kyrka och Husebymadens naturreservat. På rundan passerar du igenom byarna Odensjö, Skäggalösa, Våghult, Vrankunge och Torne. Vill du att cykla en lite längre väg, så missa inte att passera byarna Hårestorp, Torsås by och Grimslövs by eller varför inte stanna till på Agnäs naturreservat. Badplatser finns i Torne och Sjöby.

Man cyklar på asfaltvägar eller lättcyklade grusvägar med relativt lite biltrafik. Hela slingan är relativt lättcyklad utan några större backar och kan även rekommenderas till barnfamiljer. Det finns möjlighet att hyra två handikappanpassade cyklar (en ihopbyggd cykel och rullstol). Kontakta Huseby Turistbyrå, tel 0470-752 097. Hela rundan cyklas på 2-3 timmar i makligt tempo, men med alla stopp så kan det ta betydligt längre tid. Glöm inte ta med fikakorg och kikare! Den sista söndagen i augusti genomförs ett arrangemang med massor av aktiviteter runt cykelleden.

Exkusionsbåten Örnen

En riktig ”höjdare” är en tur med Örnen, från Huseby utmed Helige å ner till Åsnen och tillbaka. Tänk att glida nästan ljudlöst på vattnet och se mängder av fåglar från båtens tak. Det finns två turer att välja på, ”dårfinksturen” som startar kl 05,00 och ”kaffe med dopping” kl 10,30.

Se www.husebybruk.se/main_ornen.htm för info om datum eller ring Huseby Turistbyrå på tel 0470-752 097. Turerna måste förbokas. Antalet platser är begränsade!

